

RAZVOJ DOGODKOV PO IZBRISIH IMETNIKOV DELNIC IN OBVEZNIC SLOVENSКИH BANK, NOVEMBER 2013–AVGUST 2017

pripravil: prof. ddr. Tadej Kotnik, član Strokovnega sveta VZMD, 4. septembra 2017

I. Izpodbijanje ustavnosti zakonske ureditve izbrisa

23.11.2013: Kljub vetu Državnega sveta in negativnemu mnenju Zakonodajno-pravne službe DZ v veljavo stopi novela ZBan-1L, ki:

- uvede kot »izredni ukrep« Banke Slovenije (BS) možnost izbrisa podrejenih obveznic brez nadomestila v primeru, ko je kapital banke negativen in to v večjem obsegu od obsega izdanih podrejenih obveznic;
- razlaščenecem prepove udeležbo v postopku in izpodbijanje odločbe BS o »izrednih ukrepih« (novelirani 347. čl. ZBan-1).

04.12.2013: VZMD kot prvi, v imenu 160 razlaščenih fizičnih oseb - imetnikov obveznic NLB26, prek OP Kunič na Ustavno sodišče RS vložijo pobudo za oceno ustavnosti (U-I-295/13, Tadej Kotnik in drugi) novele ZBan-1L, uveljavljene 11 dni prej.

Pozneje VZMD in drugi vložijo še 26 pobud in 5 zahtev za oceno ustavnosti ZBan-1L, ki jih sodišče pridruži pobudi »Tadej Kotnik in drugi« in ki noveli ZBan-1L, skladno tudi z vsaj tremi strokovnimi mnenji ustavnih pravnikov (Inštitut za primerjalno pravo – prof. dr. Lojze Ude, Inštitut Mediteran Alpe – prof. dr. Janez Čebulj, Inštitut za javno upravo – prof. dr. Rajko Pirnat) pobudniki očitajo predvsem naslednja neskladja z ustavo:

- kršitev načela določnosti pravnih aktov (2. čl. Ustave);
- kršitev načela enakosti pred zakonom (14. čl. Ustave);
- kršitev prepovedi retroaktivnosti pravnih aktov (155. čl. Ustave);
- kršitev pravice do zasebne lastnine (33. in 67. čl. Ustave);
- kršitev pravice do sodnega varstva (23. čl. Ustave);

18.12.2013: BS sporoči, da je s (tajnimi nestandardnimi) cenitvami v vseh šestih bankah v RS, ki so takrat imele podrejene obveznice (pa v nobeni od 17 bank in hranilnic, ki jih niso imele ...), v skrajnem nasprotju z uradno bilanco ugotovila negativen kapital v zadostnem obsegu za izbris vseh teh obveznic brez nadomestila, kot ji omogoča 25 dni prej uveljavljeni ZBan-1L, in izda odločbe o izbrisu (razen pri Banki Celje, kjer takratni predsednik uprave zavrne podpis prošnje za pomoč; zato BS pri tej banki izda odločbo o izbrisu šele 16.12.2014, po njegovi zamenjavi – in samomoru).

Istega dne Ustavno sodišče RS sprejme pobudo U-I-295/13 v absolutno prednostno obravnavo.

19.10.2016: Ustavno sodišče RS po predhodnem odločanju Sodišča EU, ki 19.07.2016 presodi, da Sporočilo EK o bančništvu nima zavezujočega učinka za države članice EU, vendar tudi ne krši Pogodbe o delovanju EU ali Direktive 2012/30/EU o zaščiti vlagateljev, izda odločbo (U-I-295/13-260), da ZBan-1L:

- ne krši načela določnosti pravnih aktov po 2. čl. Ustave (94. čl. odločbe);
- ne krši načela enakosti pred zakonom po 14. čl. Ustave (141. čl. odločbe);
- ne krši prepovedi retroaktivnosti pravnih aktov po 155. čl. Ustave (99. čl. odločbe);
- ne krši pravice do zasebne lastnine po 33. in 67. čl. Ustave (113. čl. odločbe);
- **krši** pravico do sodnega varstva po 23. čl. Ustave (130. čl. odločbe), saj je pravno sredstvo, kot ga določa 350.a čl. ZBan-1, neučinkovito oziroma navidezno.

Ustavno sodišče zaradi ugotovljene kršitve Ustave naloži DZ RS, da v šestih mesecih po objavi odločbe v Uradnem listu (najpozneje do 19.05.2017) odpravi ugotovljeno protiustavnost in razlaščenec zagotovi učinkovito pravno sredstvo.

Obenem Ustavno sodišče RS odloči še, da razlaščenci nimajo pravice izpodbijati odločb Banke Slovenije o izrednih ukrepih (121. čl. odločbe), niti izničiti vpisa izbrisov v sodni register (118. čl. odločbe).

05.12.2017: Ministrstvo za finance (MF) pripravi prvi osnutek Zakona o postopku sodnega varstva imetnikov kvalificiranih obveznosti bank (ZPSVIKOB) in ga pošlje v pripombe BS, ki ga predeluje skoraj mesec in pol. Na novinarsko vprašanje, ali ni sporno, da BS soustvarja zakon o tožbah proti BS, ta odgovori: »Gre za običaj pri pripravi zakonov s področja našega delovanja.« Kljub jasnim določilom SRS6, da tudi za ukrepe sanacije bank veljajo MSRP in MSOV, tega ni v predlogu.

06.02.2017: Po dveh mesecih nastane med BS in MF usklajeni predlog ZPSVIKOB. MF za preliminarno mnenje zaprosi ministrstvo za pravosodje, ki tri dni pozneje zapiše, da je celo že veljavna ureditev primernejša, saj »predlog ne odpravlja neustavnih praznin, temveč še dodatno omejuje pravico do sodnega varstva in zastruje pogoje za vložitev tožbe«. V mesecih zatem predlog prejme tudi zelo kritična mnenja pravnih zastopnikov razlaščenec – OP Senica v imenu VZMD.

04.07.2017: Še pet mesecev pozneje (in mesec in pol po skrajnem roku iz odločbe) MF pripravi nov predlog ZPSVIKOB, ki pa je spet namenjen le notranjemu usklajevanju, ni javno objavljen in ohranja večino spornih elementov, predvsem pa še vedno ne zahteva skladnosti cenitev z MSRP IN MSOV.

05.09.2017: Razmere ostajajo enake tudi četrti mesec po izteku roka iz ustavne odločbe.

II. Ustavni spori zoper odločbe BS o izbrisu

12.02.2014–16.02.2015: Več pritožnikov na Ustavno sodišče RS vloži ustavne pritožbe zoper odločbe BS o izrednih ukrepih v NLB, NKBM, Abanki, Factor banki, Probanki in Banki Celje.

16.12.2016: Ustavno sodišče RS zavrže vse te ustavne pritožbe, saj da pravna sredstva pritožnikov niso izčrpana (brez obrazložitve). Pozneje Ustavno sodišče RS v zadevi, ki prav tako napada odločbe BS, le po drugi pravni poti (glej tč. III), zapiše, da pravna sredstva niso izčrpana zato, ker kljub dejstvu, da ZPSVIKOB še ni sprejet, že s samo obveznostjo zakonodajalca, da ga mora sprejeti, »obstaja veljavna, čeprav še neizvršena, obveznost zakonodajalca, da ustvari za pritožnice učinkovito odškodninsko sodno pot«.

III. Upravni spori zoper odločbe BS o izbrisu

02.01.2014–17.01.2014: VZMD prek OP Kunič na Upravno sodišče RS vloži več tožb zaradi ugotovitve nezakonitosti in odprave odločb BS o izrednih ukrepih v NLB, NKBM, Factor banki in Probanki.

27.05.2014: Upravno sodišče RS zavrže te tožbe s sklicevanjem na 347. čl. ZBan-1, ki od uveljavitve novele ZBan-1L določa, da sme tožbo zoper odločbo BS o izrednih ukrepih vložiti le banka, zoper katero je bil izredni ukrep izrečen. Sodišče ne prepozna protislovja v dejstvu (ki so ga sodišču izrecno navedli tudi tožniki), da banki z izrednimi ukrepi nastane korist in ne škoda ter zato sploh nima pravnega interesa za takšno tožbo (11. čl. obrazložitve sklepa). Sodišče spregleda tudi izvajanja tožnikov, da je pravno sredstvo, kot jim ga daje 350.a čl. ZBan-1, neučinkovito oziroma navidezno, temveč nasprotno zapiše, da je 350.a čl. ZBan-1 ustrezen, saj da zagotavlja »učinkovito sodno varstvo, kar pa pomeni, da se z njim na učinkovit način varujejo pravice in interesi prizadetih oseb«.

09.07.2014: VZMD prek OP Kunič na Vrhovno sodišče RS vloži pritožbe zoper sklep o zavrženju.

15.03.2016: Vrhovno sodišče RS ugotovi, da »347. čl. ZBan-1 jemlje pritožniku pravico do učinkovitega sodnega varstva zoper odločbo BS [...], in je po mnenju Vrhovnega sodišča v neskladju s 14., 23. in 25. členom Ustave«, ter zato vloži na Ustavno sodišče RS zahtevo za oceno ustavnosti tega člena.

18.01.2017: Vrhovno sodišče RS s sklicevanjem na odločitev Ustavnega sodišča RS, da 347. čl. ZBan-1 ni v neskladju z Ustavo, posledično pa razlaščenci nimajo pravice izpodbijati odločb Banke Slovenije o izrednih ukrepih (121. čl. odločbe U-I-295/13-260), zavrne pritožbe zoper sklepe o zavrženju na Upravnem sodišču RS in potrdi te sklepe.

01.02.2017: Več pritožnikov vloži na Ustavno sodišče RS ustavno pritožbo zoper sklep Vrhovnega sodišča RS o zavrnitvi pritožbe in potrditvi sklepov Upravnega sodišča RS o zavrženju.

22.06.2017: Ustavno sodišče RS odloči, da pritožb ne sprejme v obravnavo, saj da kljub dejstvu, da ZPSVIKOB še ni sprejet in je zavezujoči rok, ki ga je samo Ustavno sodišče predpisalo za to sprejetje, že potekel, »obstaja veljavna, čeprav še neizvršena, obveznost zakonodajalca, da ustvari za pritožnice učinkovito odškodninsko sodno pot«. Na vprašanje pritožnikov, ali obstaja skrajni rok za zamudo pri izvršitvi te zakonodajalčeve obveznosti, Ustavno sodišče ne odgovori.

IV. Spori zoper vpis izbrisov v sodni register - registrski spori

24.12.2013: Pritožnik F.P. na Višje sodišče v Ljubljani vloži pritožbo zoper sklep registrskega oddelka Okrožnega sodišča v Ljubljani o vpisu izbrisa delnic in podrejenih obveznic NLB v sodni register z dne 18.12.2013 (Srg 2013/53822).

04.06.2014: Višje sodišče v Ljubljani ugodi pritožbi, razveljavi sklep o vpisu izbrisa in vrne zadevo registrskemu oddelku Okrožnega sodišča v Ljubljani v ponovno odločanje, vendar Okrožno sodišče v Ljubljani, ko ta sklep prejme, o njem najprej obvesti le toženo stranko (NLB), ta pa BS, ki ...

02.07.2014: ... v sodni register Okrožnega sodišča v Ljubljani ponovno vpiše sklep o vpisu izbrisa delnic in podrejenih obveznic, sicer z novo pravilno številko (Srg 2014/29618), a vpis ni registriran z dnem 02.07.2014, temveč kar z dnem 18.12.2013. Sistem vpisov v sodni register tega samodejno ne omogoča, zato mora datum ročno prilagoditi administrator sistema. Šele zatem Okrožno sodišče dovoli pritožniku F.P. vpogled v dokumentacijo v tem sporu in s tem seznanitev z ugoditvijo njegovi pritožbi, a ta ugoditev zaradi vnovičnega – in antedatiranega – vpisa sklepa z isto vsebino nima za pritožnika nobenega pomena.

10.07.2014: VZMD prek OP Kunič in drugi pritožniki prek drugih zastopnikov na Višje sodišče v Ljubljani vložijo pritožbo zoper »popravljeni« antedatirani sklep registrskega oddelka Okrožnega sodišča v Ljubljani o vpisu izbrisa delnic in podrejenih obveznic NLB v sodni register Srg 2014/29618.

30.11.2016: Višje sodišče v Ljubljani s sklicevanjem na odločitev Ustavnega sodišča RS, da razlaščenci nimajo pravice izničiti vpisa izbrisov v sodni register določbe ZBan-1 (118. čl. odločbe U-I-295/13-260), zavrže pritožbe zoper sklep o vpisu izbrisa.

06.03.2017: Pritožniki vložijo na Ustavno sodišče RS ustavno pritožbo zoper sklep Višjega sodišča RS o zavrženju in zoper odločbo BS o izrednih ukrepih.

10.08.2017: Ustavno sodišče RS zavrže ustavno pritožbo zoper sklep Višjega sodišča RS, saj da pritožniki nimajo pravnega interesa zanjo (brez obrazložitve), in zoper odločbo BS o izrednih ukrepih, saj da pravna sredstva pritožnikov niso izčrpana (brez obrazložitve).

V. Spori zoper vpis izbrisov v sodni register - ničnostne tožbe

17.01.2014: VZMD prek OP Kunič na Okrožno sodišče v Ljubljani (NLB, Factor banka) in Okrožno sodišče v Mariboru (NKBM, Probanka) vloži tožbe na ugotovitev ničnosti vpisa zmanjšanja osnovnega kapitala bank v sodni register ter posledičnega izbrisa delnic in podrejenih obveznic teh bank.

15.07.2017: Okrožno sodišče v Mariboru s sklicevanjem na odločitev Ustavnega sodišča RS, da razlaščenci nimajo pravice dokazovati ničnosti vpisa izbrisov v sodni register (118. čl. odločbe U-I-295/13-260), zavrže ničnostne tožbe kot nedovoljene.

VI. Predlog za izdajo začasne odredbe zaradi zavarovanja terjatve na vrnitev delnic NKBM

31.08.2015: VZMD prek OP Jereb na Okrajno sodišče v Ljubljani vloži predlog za izdajo začasne odredbe, s katero bi se Republiki Sloveniji, ki je bila tedaj še lastnica vseh delnic NKBM (kar je postala z izbrisom malih delničarjev decembra 2013), prepovedalo razpolaganje s temi delnicami do odločitve o zahtevkih za vračilo teh delnic oškodovancem.

22.09.2015: Okrajno sodišče v Ljubljani zavrne predlog za izdajo odredbe, saj naj bi bilo za uveljavitev odškodninskega zahtevka predvideno postopanje po (neustavnem) 350.a členu ZBan-1, oškodovanci pa naj ne bi imeli pravice do povračila v naravi (t.j. do nadomestitve delnic z delnicami).

02.10.2015: VZMD prek OP Jereb na Višje sodišče v Ljubljani vloži pritožbo zoper sklep Okrajnega sodišča v Ljubljani o zavrnitvi predloga za izdajo začasne odredbe.

04.11.2015: Višje sodišče v Ljubljani zavrne pritožbo in potrdi izpodbijani sklep, spet z utemeljitvijo, da je predlagateljem na voljo postopanje po (neustavnem) 350.a členu ZBan-1.

VII. Predkazenski postopek NPU in SDT zoper BS

19.02.2015: NPU za STA potrdi, da je zaradi sumov nepravilnosti pri izvedbi ukrepov za krepitev stabilnosti bank pričela kriminalistično preiskavo proti Banki Slovenije oziroma njenim odgovornim osebam.

30.06.2016: Preiskovalni oddelek Okrožnega sodišča v Ljubljani na osnovi ugotovljenega utemeljenega suma storitve kaznivih dejanj pri sanaciji bank izda odredbo o hišni preiskavi Banke Slovenije.

06.07.2016: NPU na osnovi odredbe o hišni preiskavi Banke Slovenije izvede to preiskavo ter zaseže več dokumentov in elektronskih nosilcev informacij.

22.07.2016: Preiskovalni oddelek Okrožnega sodišča v Ljubljani izda odredbo o preiskavi gradiv, zaseženih v hišni preiskavi Banke Slovenije, v kateri na 46 straneh opiše vrsto ugotovitev, na osnovi katerih sta NPU in SDT ugotovila utemeljen sum, da »so se Boštjan Jazbec, Stanislava Zadavec Capriolo in Janez Fabijan kot člani sveta Banke Slovenije in Tomaž Čemažar kot vodja projekta AQR v Banki Slovenije [...] zavedali, da je bil znesek negativnega kapitala NLB d.d. [...] zgolj posledica simulacije spremembe metodologije [...], vedoma neupravičeno prikazali negativen računovodski kapital v banki NLB d.d. ter [...] nezakonito odredili prenehanje vseh kvalificiranih obveznosti te banke«.

05.09.2016: Banka Slovenije na Ustavno sodišče RS vloži ustavno pritožbo zoper odredbo o hišni preiskavi in ustavno pritožbo zoper odredbo o preiskavi zaseženih gradiv, zatrjujoč svojo imuniteto pred nacionalnimi preiskovalnimi organi in kršitev svojih »človekovih pravic«.

11.01.2017: Še ECB vloži na Ustavno sodišče RS ustavno pritožbo zoper kršitev svojih »človekovih pravic«.